

If the use of church architecture in its main purpose in recent years almost does not cause problems in our country, the rational functional use of other historical and cultural condition of physical and moral preservation facilities – is a complex, multifaceted process. Monastic complexes occupy an important place in the formation of urban development as Volyn region, Ukraine as a whole. The author distinguishes several types of resistant composite group studied monasteries are closed, compact, blocked, pavilion. Depending on of a group of monuments have different types of spatial and space-planning solutions.

The article gives a certain layer of information useful for future conservation of historic urban Volyn cities, restoration of the monastery building and the harmonious combination of modern and historic buildings.

Key words: church architecture, monastery, Orthodoxy, Catholicism, three-dimensional description, planning solutions, compositional analysis, Volyn, Murovane construction, typological features, functionality, a historical monument.

Аннотация

Лесик-Бондарчук О.О. Объемно-пространственные и планировочные решения каменных монастырей Волыни XVII-XVIII веков

Церкви, костелы, монастири, в силу своей историко-архитектурной ценности, объемно-пространственной композиции и функционального назначения, принимают активнейшее участие в формировании силуэта украинских населенных пунктов. На современном этапе развития городов и сел Волыни исследуемые монастыри имеют несколько видов стойких композиционных групп: замкнутые, компактные, блокированные, павильонные. В зависимости от той или другой группы достопримечательности имеют разные типы объемно-пространственных и планировочных решений. Статья дает определенную информацию для последующего сохранения исторической городской застройки волыньских городов, реставрации достопримечательностей монастырского строительства и гармоничного сочетания современной застройки и исторической.

Ключевые слова: храмовое сооружение, монастырь, православие, католицизм, объемно-пространственная характеристика, планировочные решения, композиционный анализ.

Надійшла до редакції 22.10.2014 р.

УДК 130.2:75.03(477)

Н.О. Дем'янова

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕВОЛЮЦІЮ ЕТНОСТИЛІСТИКИ В ЖИВОПИСІ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА

Постановка наукової проблеми та її значення. На сьогодні існує постійна потреба у збереженні нашої культурної ідентичності в полікультурному просторі. В цьому процесі образотворче мистецтво відіграє одну з ключових ролей. Сучасні українські художники досить часто у творах використовують елементи з арсеналу місцевих образотворчих традицій різних часів. Різноманіття цих традицій спричинено зовнішніми та внутрішніми факторами впливу протягом еволюції мистецтва. Розкриття цієї теми дає можливість глибше зрозуміти природу етностилістики у живописі.

Метою статті є презентація факторів впливу та їх роль на еволюцію етностилістики в українському живописі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Одним із визначальних чинників, що вплинули на формування художнього життя України, стало її розташування як межової смуги між Сходом і Заходом у культурному, географічному, історичному, політичному, соціальному та інших аспектах.

Е. Кузьмін 1900 р. на сторінках часопису «Киевская старина» наголошував на унікальному географічному і культурному розташуванні України між Сходом і Заходом [8].

Як зазначає З. Сапелкіна, посилаючись на теорію американського вченого С. Гантінгтона, Україна розташована на межі цивілізацій, «тривале перебування українських земель у складі різних державних утворень (Литовського князівства, Речі Посполитої, Австро-Угорської, Османської та Російської імперій, Польщі, СРСР) призвело до формування специфічної структурної конфігурації цивілізаційних світів» [10]. «Особливо напруженим процес формування етнокультурної ідентичності постає у прикордонних культурах, що історично функціонують на перехрестях цивілізаційних масивів і відрізняються духовним

синкретизмом. Тут поєднуються обидва шляхи формування етнокультурної ідентичності: й ізоляція, й універсалізація» [3]. Г. Коваленко головним чинником стилетворення в мистецтві вбачає географічні умови і згадує такі фактори, як народну (расову) вдачу, рівень та тип культури, матеріал, з яким працює майстер, культурні стосунки із сусідніми народами. Тобто, розвиток стилю піддається таким же впливам, що й культура взагалі [7; 3]. В. Храмова пише, що українське географічне довкілля – «хвиляста м'якість» лісостепу чи «безкрая далечинь» степу не пробуджує агресивної активності, а сприяє споглядальним настановам, «почуття любові до безконечного, недосяжного й абсолютного» [13; 53].

Важливим фактором впливу на становлення українського живопису є ментальність народу. В той же час визначальними чинниками формування української ментальності О. Кульчицький називає «геопсихічні фактори» [10]. Ще О. Шпенглер писав, що «кожна культура прив'язана до лона свого ландшафту» [13; 667]. Показовою є монографія В. Сніжка, в якій українське природне довкілля пропонується як людино-формуючий геопсихічний фактор [11]. В. Храмова пише про історичний фактор впливу на українську психіку. Вона звертає увагу також на екзистенційні поняття «межової ситуації», «випадковості», «загрози смерті», що їх спричинила геополітична ситуація України [13; 53]. За словами Н. Яранцевої, національна своєрідність культур складалася не лише на основі культурного надбання етнічних груп, котрі злилися в ту чи іншу націю, але в результаті безперервної культурної взаємодії з такими етнічними спільнотами, які сприймалися як чужі [15; 40]. О. Кульчицький головними формуючими чинниками національної психіки вважає расові, географічні, історичні, соціопсихічні, культуроморфічні. Автор також звертає увагу на такий важливий факт як геополітична «межовість» України й на виключну перевагу в деякі періоди української історії селянського прошарку суспільства [9; 708].

Прослідковуючи еволюцію етностилістики в українському живописі та її зв'язок із різними факторами впливу за допомогою історичного методу, варто починати з найдавнішої сформованої образотворчої системи у трипільській культурі. Схематичні антропоморфні та зооморфні зображення виконували тут функцію знаку, символу, оберегу, ідеологеми. Вирішальну роль відігравали міфологічні уявлення та релігійні вірування. Звідси знеособленість трипільських статуеток (як і усіх жіночих образів первісного мистецтва), схематизм обличчя, ніг, часто відсутність рук та майже реалістична передача самого тіла як вмістилища животворного духу, зародження життя. Місцева фауна також залишила свій слід у творчості трипільців – вони зображали тварин, яких бачили на власні очі, вважаючи їй тотемами й нерідко синтезуючи цих тварин з антропоморфними образами. У цих синкретичних формах уособлено різні аспекти Великої богині в її численних іпостасях [4; 282]. Стародавня космологія, космогонія знайшли втілення у символах та знаках трипільської кераміки. В розписах посуду, як і в статуетках жінок та тварин, відіграла важливу роль плавність лінії краєвиду – «хвиляста м'якість», де мешкали трипільці. Осілий спосіб життя спонукав до зображень домашніх тварин та рослин, а також жінки, як охоронниці домашнього вогнища та продовжувачки роду.

На відміну від мирного землеробського трипільського населення, людність скіфо-сарматської культури відрізнялася більш агресивною та войовничою вдачею, що знайшло відображення у «звіриному» стилі в мистецтві. Ю. Камінська пояснює використання скіфами зображень тварин тим, що звіриний стиль містить у своїй основі не тотемістичні, а магичні уявлення [6; 74]. Як зазначає Н. Андрєєва, у скіфів не було власних символічних знаків та образів, необхідних для вираження міфологічної картини світу, тому вони запозичили символіку з культур інших народів, інтерпретувавши та осмисливши її по-своєму [1; 3]. Велику роль у цих процесах відіграли торговельні зв'язки скіфів з іншими народами. Вплив тотемізму та кочового й войовничого способу життя також позначилися на скіфській культурі. Тварини місцевого ареалу, міфологія, світоглядні уявлення - все це знайшло відбиток у скіфському й сарматському образотворчому мистецтві. Культ сили, нападу, війни, перемоги втілювався у зображеннях агресивних звірів, що нападають, терзають, вбивають жертву. На відміну від землеробських народів, де культ жінки поєднується з культом матері, землі, продовження роду, родинної берегині, у світогляді кочових народів явно переважає культ чоловіка, завойовника, зброї. Ландшафт проживання також залишив свій слід на зображеннях скіфського мистецтва. Не зважаючи на агресивні настрої, відчувається перевага плавних ліній над різкими, експресивними.

Культура давніх слов'ян налічувала складові, характерні для ранніх еволюційних періодів суспільства. Язичницьке мистецтво базувалося на міфологічному світогляді, і стародавні ідоли (судячи з тих пам'яток, які залишилися) перегукувалися зі скіфською скульптурою. Той же лаконізм, знаковість, символізм, відсутність гострих кутів. Ці скульптури не естетично вписувалися в плавний краєвид. У візуальному мистецтві було поєднано антропо- та зооморфізм божеств. Відбувся синтез образів попередніх культурних епох: трансформація трипільської Богині-матері у Велику матір роду

(Рожаницю, Берегиню) та скіфських звіроформ в образи нижчих язичницьких божеств (духів, потвор, перевертнів тощо). У творах мистецтва місцева фауна доповнена екзотичними звірами (результат міжнародних стосунків). Географічні та кліматичні особливості території, небесні світила, природне оточення також знайшли своє відображення в образотворчому мистецтві язичницької Русі. Для вірувань стародавніх слов'ян є характерними уявлення природних та стихійних божеств у антропоморфному вигляді – «олюднення» стихій. Зооморфізм переважає в образах нижчих божеств, різноманітних духів, демонів. Можливо, цей антропоморфізм і став поштовхом до пізнішого прийняття християнства з його антропоморфним Богом.

Набагато складнішим феноменом візуального мистецтва став іконопис. Д. Степовик зауважує, що ікона Київської Русі не настільки графічна, як її попередниця – візантійська; в давньоруській іконі переважають обтічні, лагідні, м'які обриси. Автор звертає увагу на теплі відтінки на відміну від коричневатих тонів візантійських образів, припускає значний вплив на канонічну ікону народного малярства [12; 34].

Відступили на задній план стихійні та географічні фактори, флора й фауна, і домінуюче місце зайняли релігійні уявлення. Але язичницьке минуле у світогляді та звичаях залишає свій слід. Переходить навіть у християнське малярство: образ Великої Праматері трансформується в образ Богоматері, культ воїна-захисника перетворюється у культ Христа-захисника, культ Верховного бога у культ Творця-Деміурга. Тут відіграла важливу роль слов'янська ментальність із можливістю язичницько-християнської дуальності. Відчутно й вплив геопсихічного фактору: рівнинний плавний ландшафт, загалом мирна вдача місцевих жителів простежуються у спокійній плавній лінії ікони. Історико-політичний та психічний фактори теж зіграли свою роль: щоденна непевність, напади кочовиків спричиняли відхід свідомості людини від реального світу, пошук заступника. Відчувається вплив і фізіологічного фактору: лики святих набувають етнічних ознак. Обмін культурним досвідом збагатив духовну скарбницю давніх русів: подорожі, торгівля, дипломатія, навчання, завоювання – внесли свою частку у розвиток культури та мистецтва.

Дух середньовіччя загалом з його відторгненням людської плоті чітко позначився на християнстві східного культу. Д. Степовик пише, що українська ікона, як рецептор, фіксувала всі стани й почуття українського народу, особливо ікони XIII-XV століття після монгольського завоювання, коли люди звернулися з новою силою до Бога, як єдиного рятівника у важкій ситуації завойованої й пограбованої країни [12; 36]. Особливо поширеними стали образи Богородиці як заступниці. В українському мистецтві після монгольської доби з'являється нова лінія: народне мистецтво. Щодо іконопису, дія цього фактора стає постійною, хоча й повільною та нерадикальною [12; 42].

З початку XVI ст. в Україні поширюється вплив західноєвропейських ренесансних тенденцій і стає добре помітним у другій половині XVI та початку XVII ст. У напівабстрактні форми ікони вноситься свіже віяння Ренесансу. В той же час відбувається відокремлення портрету як самостійного жанру. Релігійні, політичні, геопсихічні та історичні чинники є визначальними для розвитку іконопису та портрету цього часу. Релігійні фактори відіграють провідну роль: домінуючим залишається іконопис, хоча в процесі західноєвропейських художніх впливів він стає реалістичнішим, що зближує ікону з портретом. Утворюється нова стилістика письма на основі автентичних традицій та іноземних запозичень.

У портретному жанрі релігійний вплив проявляється у демонструванні приналежності особи до певної конфесії, набожної пози, відповідних атрибутів, таких як молитовник, хрест тощо. На відміну від іконопису, у портреті відчутно потужний соціальний вплив. Це зображення вищих верств населення, репрезентація соціального статусу, набожності, давності роду, багатства, демонстрація регалій, відзнак, гербів. Соціальні чинники тісно переплітаються з історичними та економічними. Відповідно, історичний фактор впливу визначається в тому, що зображено реальну історичну особу серед відповідного сучасного їй антуражу. Портрет є відображенням самої епохи, її візуальною компонентою, документом. У XVI – першій половині XVII ст. розвиток портретного живопису залежав від давньоруських художніх традицій, народної творчості, західноєвропейських впливів, а також був тісно пов'язаним із національно-визвольним рухом [2; 9].

Іконопис, крім домінанти релігійного впливу, піддавався дії таких факторів, як географічний, соціально-політичний, етноісторичний. Географічні чинники, як уже зазначалося, проявляються у стилістиці письма (плавна лінія, теплий колорит, елементи пейзажу). Соціально-політичні впливи демонструються у введенні в ікону образів політичних діячів. Етноісторичний чинник, відповідно, спостерігається у залученні в ікону національного одягу, архітектури, етнічного типуажу обличчя. Історичні умови знайшли відображення і в образах святих: помітно, які саме заступники користувалися популярністю в той чи інший час, з чого випливає, з якими саме проблемами стикалося населення.

Політична та соціальна атмосфера, а саме, існування української автономії кінця XVII – кінця XVIII ст. спонукала до розвитку національної культури та мистецтва того часу. Такі історичні чинники, як визвольні війни й національне відродження спричинили хвилю піднесення в образотворчому мистецтві України. В живописі домінують ікона та портрет. Західноєвропейські впливи, з одного боку, та сусідні російські й турецькі, з іншого – живили українське мистецтво західним реалізмом та східною орнаментикою. Барокова орнаментальність, патетичність, драматизм органічно увійшли в українське мистецтво, набувши власної інтерпретації. Подорожі розширили горизонти світосприйняття, професіоналізму. Іконопис набув гуманістичних рис, портрет став більш реалістичним. Соціальний вплив проявляється в тому, що зображувані особи були високого або середнього соціального статусу: шляхта, дворяни, козацька верхівка, заможні міщани.

Українське мистецтво в складі Російської імперії перебувало під домінуючим релігійно-політичним впливом. Іконопис перейняв велику кількість рис російського іконо-малярства. В українську ікону вводяться образи російських святих. Народний живопис, що постійно мав вплив на українську ікону, дещо губиться на тлі домінування «російського» візантизму. Західноєвропейський живопис синтезовано з іконописом та орнаментальністю Сходу. Далися взнаки завоювання, навчання, подорожі, ділові поїздки, дипломатичні зустрічі, культурні взаємини, мобільність художників.

XIX ст. загалом характеризується утворенням загальноєвропейського культурного зразка як взірця для всіх інших культур. І хоча українські художники навчалися у Петербурзькій академії мистецтв та інших академіях світу, вони збагачували світову культуру й власним мистецтвом, відкриваючи світові українські реалії. Однак вплив академічного методу зображення зводив нанівець етноспецифіку малярства. Вільним залишався простір лише для народного мистецтва. У той період професійне та народне малярство віддалилися на максимальну відстань.

Мистецтво модерну стало одночасно кроком у минуле та майбутнє. Національно-культурне пожвавлення на межі століть мало багато спільного з аналогічними рухами XIX століття по всій Європі. Стресові суспільно-політичні умови межі XIX-XX століть, криза світогляду, пришвидшення життєвого темпу не могли обійти стороною й мистецтво. Як результат – перевага ритму над рівновагою у модерному живописі, гротескні вигини форми, динамізм, алегоричні й символістські образи межових психічних станів людини. Популярними стають мотиви втечі від зовнішнього світу: звернення до теми казки, міфу, сновидіння, марева, містики, фантазії. Загальноєвропейського поширення набув орієнталізм, і не лише в мистецтві, як данина моді, а й у світогляді, з його заглибленням у духовний світ, у глиб себе, зближенням із природою, як вищою духовною сутністю. Своєрідна ностальгія за природою, натуральними формами дала мистецтву модерну витонченість та графічність контурів, вишукану пластичність лінії, ліризм рослинних мотивів, декоративність творів. Водночас атмосфера національно-культурного відродження спонукала до пошуку глибинних коренів культури. Звідси потяг до архаїки, автентики, епосу, реінкарнація духовності, художніх традицій минулих епох, стилізації. В українському мистецтві на арену виходять «українізована візантика» та неопримітивізм.

Як пише Л. Соколюк, на хвилі національно-культурного піднесення в Україні наприкінці XIX ст. суспільство відчувало потребу в сучасному національному стилі. Вперше було свідомо осмислено звернення до власних історичних коренів та художніх традицій [15; 88]. Відповіддю на виклик часу стала неовізантійська творчість М. Бойчука та його школи, що була одночасно зорієнтованою на візантійський іконопис та українське народне малярство, відтак, формуючи неоміфологізм та неопримітивізм у мистецтві. Проте, недовго тривало етно-національне відродження й нова інтерпретація художніх скарбів України. «Каменем спотикання з другої половини 1920-х років стала проблема національного стилю та національної форми в концепції розвитку українського мистецтва М. Бойчука, входячи у протиріччя зі сталінською національною політикою, з його концепцією «соціалістичної культури – пролетарської за змістом та національної за формою» [15; 106]. Бойчукістів звинувачували в «релігійності», «буржуазності», «селянській стихії», «куркульській психології», «націоналізмі», «формалізмі». Як відомо, бойчукізм, як художнє явище, був знищений фізично, заборонений та викреслений з пам'яті, а отже, й феномен етностилістики в мистецтві, що набирав обертів, був штучно знищений політичною системою. Масовий терор, репресії, голод завершили цей процес. Однак, мистецькі досягнення бойчукізму продовжили життя поза межами СРСР, щоб пізніше повернутися на Батьківщину.

Авангардне мистецтво України зародилося в стилі модерну, звідки було взято відірваність від реалізму, деформацію форми, символізм, психологізм та інші характерні риси. Водночас авангардне мистецтво більш експресивне, інтелектуальне та більш заглиблене у колективне підсвідоме. Селянська стихія з новою силою звучить у роботах авангардистів. XX ст. стало найбільш драматичним не лише в світовій та вітчизняній історії, але й в історії образотворчого мистецтва України. Це і висхідна точка

модерну та авангарду, і політичні переслідування і «загравання» у 20-30-х та 50-60-х роках із художниками, створення видимості свободи творчості, національного піднесення у сфері образотворчого мистецтва. Спостерігається відродження іконопису, засад середньовічного живопису, бароко, художні запозичення від інших культур. Тут же мають місце фізичні та моральні переслідування художників за «формалізм» і «націоналізм». І врешті, завершальне десятиліття ХХ ст. – здобуття Україною державної незалежності. Домінуючим вбачається історико-політичний вплив, що проявився як вкрай негативно, так і позитивно в різні проміжки часу. Але, незважаючи на катастрофічні наслідки радянського терору, все ж, відродження традицій відбувається на генетичному рівні, живлячись зразками минулих епох, користуючись донорською допомогою незаангажованих художників діаспори. Духовні фактори впливу відбилися у відродженні релігії на колишніх пост атеїстичних теренах, поверненні духовності, реінкарнації язичництва, внесенні в мистецтво філософського початку, культивуванні національних цінностей. Географічні чинники справили менший вплив через високу мобільність населення, знайомство із іншим ландшафтом, культурами, мистецтвом.

XXI ст. характеризується перманентними процесами відродження та збереження етнотрадицій. З одного боку, історико-політичні фактори сучасності є сприятливими для етноренесансу, а з іншого – глобалізаційні процеси створили загрозу нівелювання етнічної культури, що викликають зворотній процес – протидію, і, як наслідок, етноренесанс.

Загалом на еволюцію етностилістики в українському живописі вплинули різні чинники. Географічно-кліматичні умови стали причиною теплового радісного колориту, плавності ліній, багатства зооморфних зображень у малярстві, породили культ землі та жінки-матері, що втілювалися в образах візуального мистецтва; релігійні впливи сформували язичницько-християнський світогляд, а звідти зразки поганської символіки та складну християнську іконографічну систему; історико-політичні фактори впливу відбилися у постійному прагненні до відродження та збереження минулих художніх традицій всупереч забороні й знищенню, а також на протигагу глобалізації; соціальні чинники мали вплив лише до ХІХ ст., коли на портретах зображалися представники лише окремих прошарків населення у вигляді, що найбільш якісно висвітлював соціальний стан портретованого; психологічно-ментальні фактори відіграли роль у формуванні українського етномистецтва, побудованого на емоційних контрастах, відтворенні в живописі радості-суму, аскетизму-гуманізму, життя-смерті, початку-кінця, потягу до архетипів та ін.; філософсько-культурні фактори виявилися у гуманістичному світогляді художників, відкритості і одночасно закритості етномистецтва щодо іноземних художніх впливів.

Список використаної літератури

1. *Андрєєва Н. Б.* Скіфська культура : метод. вказівки / Н. Б. Андрєєва. – Миколаїв : НУК, 2004. – 52 с.
2. *Анікіна М.* Український живописний портрет / М. Анікіна, Ф. Уманцев. – К. : Т-во культурних зв'язків з українцями за кордоном, 1970. – 78 с.
3. *Більченко Є. В.* Мотив чужого як чинник формування етнокультурної ідентичності українства / Є. В. Більченко // Вісн. Чернігів. держ. пед. ун-ту. Серія : Філософські науки. – Чернігів, 2010. – № 75 : II Кулішеві читання з філософії етнокультури. – С. 84–88.
4. *Бурдо Н. Б.* Трипільська культура. Спогади про золотий вік / Н. Б. Бурдо, М. Ю. Відейко. – Х. : Фоліо – 2007. – 415 с.
5. *Камінська Ю. В.* Витоки й семантика образів скіфського звіриного стилю / Ю. В. Камінська // Сіверщина в історії України. – 2011. – № 4. – С. 74–78.
6. *Коваленко Г. О.* Про український стиль і українську хату / Г. О. Коваленко. – К., 1912. – 28 с.
7. *Кузьмин Е. М.* Несколько слов о южно-русском искусстве и о задачах его исследования / Е. М. Кузьмин // Киевская старина. – 1900. – Т. 71. – Ноябрь. – С. 326–332 (Отд. 1).
8. *Кульчицький О.* Риси характерології українського народу [Електронний ресурс] / О. Кульчицький // Енциклопедія Українознавства – I (загальна частина). – Мюнхен ; Нью-Йорк, 1949. – Т. 2. – С. 708–718. – Режим доступу : – <http://etno.uaweb.org/lib/kulczycki.html>
9. *Сапелкіна З. П.* Історична ретроспектива формування конфесійного простору України [Електронний ресурс] / З. П. Сапелкіна // Вибрані матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. V культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва. – Режим доступу : <http://culturalstudies.in.ua>
10. *Сніжко В. В.* Українознавство : природна психо-філософська концепція : монографія / В. Сніжко ; МОН України, ННДІ українознавства. – К., 2010. – 528 с. – С. 495–518.
11. *Степовик Д. В.* Історія української ікони Х-XX століть / Д. В. Степовик. – 3 вид., стер. – К. : Либідь, 2008. – 436 с.

12. *Храмова В. Л.* Українська душа. До проблеми української ментальності / В. Л. Храмова. – К. : Фенікс, 1992. – 128 с.
13. *Шпенглер О.* Закат Европы : Очерки мифологии мировой истории / О. Шпенглер. – М., 1993. – Т. 1. Гештальт и действительность ; пер. с нем. К. А. Свасьяна.
14. *Яранцева Н. А.* Преемственность и взаимодействие культур в художественной жизни общества / Н. А. Яранцева. – К. : Наук. думка, 1990. – 157 с.
15. *Історія українського мистецтва* : у 5 т. / НАН України. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; гол. ред. Г. Скрипник, наук. ред. Т. Кара-Васильєва. – К., 2007. – Т. 5 : Мистецтво ХХ століття. – 1048 с.

Резюме

Розглядаються основні фактори впливу на еволюцію етностилістичних образотворчому мистецтві України, дається характеристика результатів цих впливів в історичній ретроспективі.

Ключові слова: мистецтво, фактори впливу, український живопис, еволюція, етностилістика.

Summary

Demianova N. Factors of influence on the evolution of ethnostylistic in the art of Ukraine: a historical perspective

One of the main factors that influenced the artistic life of Ukraine in different historical periods, was its location as a boundary strip between East and West in the cultural, geographical, historical, political, social and other aspects.

An important factor in the formation of Ukrainian art, the author emphasizes, there is the mentality of the people, which makes a number of changes in thinking, behavior, response forms, cross-cultural contacts and others.

The article examines the main factors influencing the evolution in art ethnostylistyky Ukraine, describes the results of these influences in historical retrospect reveals the most common forms of display of art in every historical epoch, the role of intercultural contacts in the formation of an art form.

The main emphasis is on art forms considering the second half of the twentieth century and contemporary art in Ukraine, its forms of existence, evolution; highlighted in shaping the specifics of different regions.

XXI century is characterized by permanent revival and preservation processes etnotradytsiy. On the one hand the historical and contemporary political factors are favorable for the formation etnorenesansu, on the other – globalizations have created a tangible threat of leveling ethnic culture, causing the reverse process – the opposition and, consequently, etnorenesans.

In general, the evolution etnostylistyky in Ukrainian painting influenced by various factors, stresses the author of the article. Geographically climatic conditions have led to the warm, happy colors, smooth lines, wealth zoomorphic images in painting, gave rise to the cult of the earth and mothers, embodied in the images of visual art; Religious influences formed a pagan-Christian worldview, and then samples pagan symbols and Christian complex iconographic system; historical and political factors influence reflected in the constant pursuit of revival and preservation of past artistic traditions contrary to the prohibition and destruction and opposed to globalization; social factors had an impact only to the nineteenth century, when the representatives of the portraits depicted only certain segments of the population in a way that most efficiently covered portrayed social status; psychological and mental factors played a role in shaping Ukrainian etnomystetstva built on emotional contrasts, playing in painting joy-worth, asceticism, humanity, life, death, beginning-end, attraction to archetypes, etc.; philosophical and cultural factors were humanistic outlook artists, both open and closed etnomystetstva against foreign artistic influences.

Key words: art, influence, Ukrainian painting, evolution, etnostylistyka, etnorenesans, XX-XXI century totalitarian system, Ukraine garde, modern, cultural landscape, West-East, intercultural contacts, traditional, contemporary artist, lifestyle, globalization, historical retrospective.

Аннотация

Демьянова Н.А. Факторы влияния на эволюцию этностилистики в живописи Украины: историческая ретроспектива

Рассматриваются основные факторы влияния на эволюцию этностилистики в изобразительном искусстве Украины, дается характеристика этих воздействий в исторической ретроспективе.

Ключевые слова: искусство, факторы влияния, украинская живопись, эволюция, этностилистика.

Надійшла до редакції 28.10.2014 р.